

Список використаних джерел:

1. В Україні залишилось 5 вагонобудівних підприємств. Мінекономіки. Укрінформ/офіційний веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3179173-v-ukraini-zalisilos-5-vagonobudivnih-pidприємств-minekonomiki.html> (дата звернення: 15.12.2022).
2. Вагонобудівна галузь України: проблеми та перспективи їх вирішення. Центр транспортних стратегій: офіційний веб-сайт. URL: https://cfts.org.ua/blogs/vagonobudivna_galuz_ukrani_problemi_ta_perspektivi_kh_virishennya_595 (дата звернення: 15.12.2022).
3. Кузуб А.В. Перспективи розвитку вітчизняних підприємств вагонобудування в сучасних умовах. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. № 5. С. 44-47.
4. Ніженська В.В., Величко Л.А. Проблеми забезпечення конкурентоспроможності промислових підприємств. *Молодий вчений*. 2019. № 12 (76). С. 460-464.
5. Обруч Г.В. Визначення координаційної ролі залізничного машинобудування в забезпеченні ефективного розвитку промисловості України. *Причорноморські економічні студії*. 2016. № 7. С. 142-148.
6. Полякова О.М., Зеленська А.В. Стан, проблеми та перспективи розвитку вагонобудівних підприємств. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2018. № 64. С. 68-74.
7. Портфель замовлень ДМЗ «Карпати» сформований до березня 2023 року. GMK Center/офіційний веб-сайт. URL: <https://gmk.center/ua/opinion/import-metaloprokatu-ne-zakrivaie-rovnistju-virobnichi-potrebi-pidприємства/>
8. У Києві обстріляли Дарницький вагоноремонтний завод. BBC News Україна/офіційний веб-сайт. URL: www.bbc.com/ukrainian/news-61694894.amp (дата звернення: 15.12.2022).

Канд. істор. наук Сливенко В. А., Аксьонов Л. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**СТРАТЕГІЧНІ ПІДХОДИ
ДО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ
В КРИЗОВИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

В кризових умовах господарювання перед вітчизняними підприємствами постає актуальна проблема не тільки виживання, а й пошуку нових шляхів для подальшого розвитку. Розвитком підприємства є «процес позитивної зміни якісних характеристик та досягнення кількісних параметрів економічної системи, за рахунок чого підприємство отримує соціально-економічний ефект в поточному та довгостроковому періодах» [1]. Виконавши огляд змісту понять «стратегія» і «розвиток», можна дійти висновку, що існує тісний взаємозв'язок між даними категоріями: стратегію розглядають в якості інструменту, який покликаний забезпечити розвиток підприємства, натомість результати реалізації стратегій проявляються у розвитку.

Концепція стратегічного керування розвитком підприємств повинна будуватись на засадах стратегічного мислення, що має прояв у наступному:

– поєднання системного, цільового та ситуаційного підходів до управління підприємством;

– орієнтація на визначення умов, у яких підприємство здійснює діяльність, що створює базис для формування ефективної системи стратегічного керування розвитком, яка буде відповідати особливостям зовнішнього середовища;

– концентрація уваги на необхідності формування бази стратегічної інформації, з метою її збору, аналізу, оцінки, інтерпретації та застосування з метою розробки й ухвалення стратегічних управлінських рішень;

– отримання можливості прогнозу наслідків управлінських рішень,

– можливість використання інструментарію управління розвитком підприємства, зокрема, «дерева цілей», «стратегічного вибору», стратегічних проєктів, планів та програм, стратегічного контролю та планування [2].

Стратегічне керування розвитком підприємства, як правило, орієнтоване на тривалий період та вимагає інвестиційних вкладень, що генерує відповідні ризики певного рівня. Тому, в процесі стратегічного керування розвитком підприємства необхідну певну увагу приділяти ризикам. Основними факторами негативного впливу є: низька адекватність зовнішніх факторів розвитку ринку; погіршення результатів господарської діяльності підприємства; втрата управлінського контролю за ризиками; зниження прибутковості за рахунок зниження ефективності управління активами; надлишковий рівень інвестицій.

Будь-яке стратегічне управління розвитком підприємства передбачає орієнтацію на позитивний результат, який полягає, наприклад, в зростанні прибутків, покращенні показників рентабельності, збільшенні чистого доходу та обсягів реалізації, що в свою чергу сприяє зміцненню конкурентних позицій на ринку та підвищенню конкурентоспроможності підприємства у цілому.

Зважаючи на викладене вище, актуальним завданням в стратегічному управлінні підприємствами в кризових умовах постає формування та реалізація стратегії їх розвитку, яка являє собою систему розробки і реалізації довгострокових цілей підприємств щодо забезпечення стабільної господарської діяльності підприємства через ефективне використання його ресурсної бази з урахуванням факторів нестабільного зовнішнього і внутрішнього середовищ.

Ефективність стратегічного управління розвитком підприємства напряму залежить від розв'язання наступних завдань:

- визначення напрямів стратегічного розвитку;
- визначення параметрів та критичних точок розвитку;
- оцінка альтернативних стратегій розвитку підприємства;
- прогнозування результатів реалізації стратегії розвитку [3].

Формування майбутньої стратегії розвитку повинно ґрунтуватись на системі переваг, що базуються на виявлених на підприємстві факторах розвитку. Формування конкурентних переваг інноваційного характеру, зокрема: виявлення всіх джерел конкурентних переваг, ефективне використання інноваційного потенціалу, формування банку винаходів та ідей, управління знаннями, застосування всіх можливих засобів обміну інформацією і інноваційних комунікаційних каналів.

Розробку стратегії розвитку підприємств важко вважати завершеним процесом. Остаточним результатом сформованої та обґрунтованої стратегії розвитку можна вважати формулювання основних напрямів діяльності підприємства. Вони у свою чергу повинні забезпечувати розвиток підприємства та зміцнювати його ринкові позиції. Обрана підприємством стратегія розвитку обов'язково повинна коригуватися у тому разі, коли цілі не є досягнутими. Підприємство може реалізувати стратегію розвитку тільки за умови наявності необхідних потенційних можливостей.

Таким чином, проблеми стратегічного управління розвитком підприємств не втрачають своєї актуальності, насамперед через те, що від його ефективності залежать результати господарської діяльності підприємства в цілому, а розробка та реалізація доцільної та обґрунтованої стратегії розвитку є першочерговою умовою досягнення довгострокових цілей підприємством.

Список використаних джерел:

1. Гринько Т.В., Мирошник Р.С. Теоретичні підходи до формування механізму управління стратегією розвитку торговельного підприємства. Східноєвропейський науковий журнал, 2020. № 11 (63), Т. 1. С. 130-135.
2. Кобелева, Т., Витвицька, О., Перерва, П., Ковальчук, С. Стратегічне управління розвитком підприємства на засадах інтелектуальної власності. *Вісник ХІІІ*, 2022. №1. С. 52-57. URL: <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2022.1.52>.

3. Лизунова Е.Н., Ганцура А.В. Стратегічне управління потенціалом підприємства на основі підвищення його конкурентоспроможності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016. Вип. 9. С. 97-100.

Канд. істор. наук Сливенко В. А., Грудниста А. Є.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ У ВОЄННИЙ ЧАС

Одним із секторів бізнесу, що особливо постраждав під час війни, був туризм. Деякі туристичні підприємства закрилися взагалі з 24 лютого, тоді як інші перепрофілювали свою активність на волонтерство – застосовували автобуси для евакуації біженців та об'єднували організації для закупівлі гуманітарної допомоги з-за кордону. Довгий час туристичні організації не думали про відновлення основного бізнесу.

Однак туристичний сектор української економіки встояв, а після закінчення бойових дій у нашої держави будуть всі шанси стати популярним напрямком для подорожей. Крім волонтерства, у підприємств туристичної сфери постало нове завдання – допомога тисячам мандрівників, які опинилися за кордоном. Одразу ж відбулися переговори із закордонними партнерами (готелями) про гідні умови проживання. Також усередині країни було розпочато процедури забезпечення евакуації населення із зони бойових дій. Багато співробітників туристичних підприємств самі були змушені залишити місце проживання. Після того, як людям вдається потрапити у відносну безпеку, виникає питання, як відновити активність. Всім зрозуміло, що війна – це нова дійсність, і навіть у цьому випадку економіка має працювати [2].

Нещодавно Державне агентство розвитку туризму України оприлюднило цікаве повідомлення – навіть під час війни внутрішній туризм у країні розвивається. Навіть у межах існуючих обмежень (наприклад, доступу до лісів або прикордонних територій) громадяни продовжують вивчати рідну державу. Це ясно, адже постійні стреси втомлюють і організм потребує відновлення. Поступово відновлюється і виїзний туризм. Поступово збільшується потік жінок із дітьми,